

2000. szeptember 21-én nehéz földmunkagépekkel szerelőcsatorna építésekor.

A géppark leállítása, illetve az építkezés közjegyzői felfüggesztése után szeptember 30-án Karasz Ferenc geodétával felmértük a bolygatott 4500 m²-es területet, ami a teljes lelőhelynek feltehetően a harmadát érinti.

Október 5-én a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma által kiutalt pénzből kezdtük meg a terület tisztítását. A hagyományos nyesést nem alkalmazhattuk, mivel a munkagépek a jelenlegi szinttől 70 cm-re, mélyen az egykori járósíntek alá hatoltak, mintegy 20-40 cm-es mélységben megsemmisítve azokat, és így minden további mélyítés az objektumok teljes pusztulását eredményezte volna. Az október 20-ig tartó dokumentálás során 650 korai-, és késő bronzkori, kelta, késő Árpád-kori objektumot (házakat, vermeket, gödröket, árkokat, cölöplyukakat, külső kemencéket) mérünk fel. Nem mutatkoztak tiszta elválások a terület Ny-i sávjában, egy kb. 10 m széles sávban, ahol csak a szétdúlt kemenceplatnik, sütőfelületek valamint a nagy tömegben előkerülő leletek jelezték, hogy szintén számolnunk kell az előbbiekhöz hasonló telepobjektumokkal, amelyeknek pusztulása azonban igen nagy mértékű.

A hiányzó munkaerő és a téli időszak miatt csupán 183 objektumot bontottunk ki. Ezek egy része a bronzkori településhez tartozó, a bolygatás miatt nehezen értelmezhető cölöplyukak rendszere. A bronzkori település legkorábbi fázisát egy sekély, gazdag betöltésű gödör (308. objektum) jelzi, amiből a Makó kultúra jellegzetes kerámiája került elő. A bronzkor kései fázisának települését a halomsíros kultúra késői kerámiája datálja. E korszak településszerkezetének meghatározó eleme a lelőhely K-i sávjából induló széles, sekély, szabálytalan kiképzésű K-Ny-i irányú árokpár, amelynek árkai egymástól mintegy 50 m-re fekszenek.

A lelőhelyen mindössze csak egy földbe mélyített, padkás szerkezetű LT D periódusú házat és 2 db személgödört kapcsolhatunk a kelta településhez, amely itt inkább szórványjelenségként észlelhető. Jelentősége, hogy árnyalja a kronológiát, valamint, hogy a ház betöltéséből vas- és üveglvadék került elő. A kelta gödrök kerámiaanyagában a grafitos soványítású, seprűs díszű, nagyméretű edények dominálnak.

A lelőhelyen legjobban megfigyelhető horizont az Árpád-kor volt. A falu első említése 1231-ből való, amikor a lébenyi apátság szolgálata számára 12 jobbágyot engednek át. Bár a telep megfeleltetése okleveles adatokkal még bizonytalan, az azonban biztos, hogy a falu megtelepedése nem lehet sokkal korábbi, hiszen a feltárt településmaradványok nem datálhatóak a 12. századnál korábbi idősakra. A falu pusztulását spon-tán pusztasodás okozhatta a 14. század elején, amikor lakói tervszerűen felhagyták a települést. Ezt az mutatja, hogy nem mutatkozott pusztulási réteg, és legké-

sőbbi leleteink az osztrák importból származó grafitos soványítású fazéktöredékek voltak. A településszerkezethez fontos adalékot jelent az U metszetű, keskeny, É-D-i irányú árokpár. Az Árpád-korhoz a településen öt feltárt, süllyesztett padlójú, nyeregvetős, Ny-i bejáratú lakóház, vermek, gödrök, külső kemencék tartoznak, valamint egy fabéltű, lejtvel együtt metszetre bontott kút, melynek 3,5 m-en mutatkozó aljáról fagerenda-töredékeket emeltünk ki. A kút teljes kibontására a meginduló havazások miatt nem kerülhetett sor.

Az ásatás leletanyagában a kis leletek között egyetlen egy Árpád-kori ház padlószintjéről származó erősen kopott felületű ezüstpénz akad. Az egyéb kísérőleletek is – sarkantyútöredék, vaskések, agyagkorong, csiholóvasak, csatkarikák, csontkorcsolyák – legnagyobb részt az Árpád-kori fázishoz kapcsolódnak.

Az ásatás során in situ emeltünk ki Árpád-kori gödör betöltéséből tojást, találtunk halpikkelyt és figyeltünk fel egyéb természettudományos leletekre is (faszén, állatcsont, archeobotanikai maradványok). Az állatcsontokat Körösi Andrea archeozoológus, a növényi maradványokat Torma Andrea archeobotanikus, a famaradványokat Gryneaus András dendrokronológus vizsgálta.

A feltáráson részt vettek Sipeki Zoltán restaurátor, Fábrián Gábor, Füzesi András, Hajnal Zsuzsanna, Hetsi Szilvia, Horváth Eszter, Kis Csaba, Mordovin Maxim, Schmidtmayer Richárd, Szöllösi Szilvia, Tóth Zsuzsanna, Winckler Mónika régészhallgatók.¹⁶

ASZT ÁGNES

238. Mosonszentmiklós határa

(Győr-Moson-Sopron megye) Ő, Á

2000. szeptember 22-én terepbejárást végeztünk. A Remenc-dűlőben az egész domb be volt terítve trágyával, alig lehetett valamit látni. Néhány őskori cserepet gyűjtöttünk. A Szilas-dűlőben az 1997. évi ásatás területétől ÉNy-ra, a Remenc felé vezető földút bal oldalán, egy kis kiemelkedésen most a felszínen néhány őskori és Árpád-kori cserepet találtunk. A leleteket átadtuk a Hansági Múzeumnak.

Munkatárs: Takács Károly.

FIGLER ANDRÁS

239. Muhi-Ónod, egyesített kavicsbánya

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, Sza, Á, Kö

Muhi és Ónod községek határában, kavicsbánya számára kijelölt területen a Miskolcra Debrecenbe vezető főút

¹⁶ Az ásatás időközben publikálva: Aszt Á.: Előzetes beszámoló a Mosonszentmiklós-Gyepföldek dűlő területén végzett régészeti kutatásokról. Arrabona 39. 2001. 213-248.